

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету

30 серпня 2024 року.

протокол № 2.

Ректор, голова вченої ради університету,
доктор юридичних наук, професор

Олег ОМЕЛЬЧУК

«30» серпня 2024 року

М.П.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«ПСИХОЛОГІЯ ГРУП ТА КОМАНД»

для підготовки на першому (освітньому) рівні

здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра

зі спеціальності 073 Менеджмент

галузі знань 07 Управління та адміністрування

м. Хмельницький
2024

РОЗРОБНИКИ:

Доцентка кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання, кандидатка психологічних наук, доцентка
«25» серпня 2024 року

_____ Оксана ГУМЕНЮК

Асистентка кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
«26» серпня 2024 року

_____ Олена ШКОЛЬНИК

СХВАЛЕНО:

Рішення кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
«29» серпня 2024 року, протокол № 1

Завідувач кафедри, доктор філософських наук, професор
«29» серпня 2024 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

Деканеса факультету управління та економіки, кандидатка економічних наук, доцентка

«29» серпня 2024 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ПОГОДЖЕНО:

Рішення методичної ради університету
«29» серпня 2024 року, протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної ради університету, кандидатка наук з державного управління, доцентка
«29» серпня 2024 року

_____ Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

		Стор.
1.	Опис навчальної дисципліни	3
2.	Заплановані результати навчання	4
3.	Програма навчальної дисципліни	6
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни	7
	4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	7
	4.2. Аудиторні заняття	9
	4.3. Завдання для самостійної роботи студентів	9
5.	Методи навчання та контролю	9
6.	Схема нарахування балів	10
7.	Рекомендовані джерела	11
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	13

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	– 07 Управління та адміністрування
2.	Код і назва спеціальності	– 073 Менеджмент
3.	Назва спеціалізації	– відсутня
4.	Назва дисципліни	– Психологія груп та команд
5.	Тип дисципліни	– вибіркова
6.	Код дисципліни	– ППВ.7.42
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– перший
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	– бакалавр
9.	Курс / рік навчання	– четвертий
10.	Семестр	– сьомий (ДФН) / восьмий (ЗФН)
11.	Обсяг вивчення дисципліни:	
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 3,0 / 90
	2) денна форма навчання:	
	аудиторні заняття (годин)	– 36
	% від загального обсягу	– 40
	лекційні заняття (годин)	– 18
	% від обсягу аудиторних годин	– 50
	семінарські заняття (годин)	– 18
	% від обсягу аудиторних годин	– 50
	самостійна робота (годин)	– 54
	% від загального обсягу	– 60
	тижневих годин:	
	аудиторних занять	– 2,0
	самостійної роботи	– 3,0
	3) заочна форма навчання:	
	аудиторні заняття (годин)	– 10
	% від загального обсягу	– 11,1
	лекційні заняття (годин)	– 6
	% від обсягу аудиторних годин	– 60
	семінарські заняття (годин)	– 4
	% від обсягу аудиторних годин	– 40
	самостійна робота (годин)	– 80
	% від загального обсягу	– 88,8

Форма семестрового контролю	– залік
Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	– ЗПО 7 «Психологія» ЗПО 9 «Філософія»
2) супутні дисципліни	– ППО 19. HR-менеджмент
3) наступні дисципліни	– ППО 27. Тренінг-курс «Лідерство та командна робота»
Мова вивчення дисципліни	– Українська.

2. Заплановані результати навчання

Навчальна дисципліна «Психологія груп та команд» забезпечує програмні компетентності та програмні результати навчання, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни, передбачених освітньо-професійною програмою «Бакалавр менеджменту»:

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

СК 9. Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.

СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління

СК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.

СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

ПР 9. Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи.

ПР 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.

ПР 14. Ідентифікувати причини стресу, адаптувати себе та членів команди до стресової ситуації, знаходити засоби до її нейтралізації.

ПР 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:	
1. Знання	
<i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	розуміти основні поняття психології груп та команд, об'єкт і предмет дисципліни, її завдання та значення в управлінні;
1.2)	знати класифікацію соціальних груп, особливості їх формування, функціонування та розвитку;
1.3)	характеризувати соціально-психологічні явища, що виникають у великих і малих соціальних групах;
1.4)	визначати основні підходи до вивчення малих груп і команд, аналізувати їх динаміку;
1.5)	розуміти принципи міжгрупових відносин і фактори, що впливають на їх розвиток;
1.6)	описувати специфіку командної взаємодії та рольових структур у групах і командах;
1.7)	аналізувати комунікаційні процеси в командах і технології прийняття управлінських рішень.
2. Розуміння	
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази;</i>	

<i>прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>
2.1) пояснювати природу соціально-психологічних процесів у групах та командах;
2.2) інтерпретувати особливості функціонування груп у різних організаційних середовищах;
2.3) розкривати сутність командної роботи та її відмінності від традиційної групової взаємодії;
2.4) усвідомлювати значення лідерства, статусу та ролей у командах;
2,5) аналізувати вплив групових норм і цінностей на прийняття рішень у команді.
3. Застосування знань <i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>
3.1) використовувати знання про групові процеси для ефективного управління командами;
3.2) аналізувати міжособистісні стосунки в групах та знаходити шляхи їх оптимізації;
3.3) застосовувати навички ефективної комунікації та розв'язання конфліктів у командах;
3.4) використовувати методи психологічної діагностики для оцінки групових процесів;
3.5) визначати стратегії розвитку команди та шляхи підвищення її ефективності.
4. Аналіз <i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) здійснювати аналіз особливостей групової динаміки та визначати її вплив на ефективність команди;
4.2) визначати фактори, що сприяють або перешкоджають ефективній командній роботі;
4.3) аналізувати взаємозв'язки між груповими ролями, лідерством і продуктивністю команди;
4.4) оцінювати значення міжгрупових відносин у професійній діяльності менеджера.
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) інтегрувати та використовувати теоретичні знання у практичній діяльності для формування ефективних команд;
5.2) інтегрувати знання з психології, соціології та менеджменту для оптимізації групових процесів;
5.3) розробляти заходи для підвищення згуртованості команди;
5.4) формувати нові підходи до розвитку командної взаємодії в організаціях.
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) оцінювати ефективність групової взаємодії та результативність командної роботи;
6.2) порівнювати різні підходи до управління командами та аналізувати їх переваги та недоліки;
6.3) критично оцінювати методи комунікації та прийняття рішень у командах;
6.4) визначати оптимальні стратегії розвитку команд з урахуванням організаційного контексту.
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) розробляти власні методики командного розвитку та управління групами;
7.2) створювати програми навчання та розвитку командних навичок у співробітників;
7.3) генерувати нові підходи до організації ефективної командної взаємодії;
7.4) формувати стратегії залучення співробітників до командної роботи з урахуванням

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет і завдання навчальної дисципліни «Психологія груп та команд»

Психологія груп та групової взаємодії як культурний феномен і як наука. Історія формування й розвитку психології груп та групової взаємодії. Команди у призмі наукових досліджень. Методологічні основи соціально-психологічного дослідження. Основні теоретичні напрями сучасної психології групової взаємодії. Особистість у структурі соціальних взаємодій і відносин та моделі її соціалізації.

Тема 2. Феномен групи та групові явища і процеси з погляду соціальної психології

Поняття соціальної групи. Класифікація груп. Рівні розвитку груп. Колектив. Види груп та їх характеристика. Причини створення груп. Стадії розвитку груп. Основні характеристики груп. Ухвалення рішень в групі. Обов'язки та права члена групи. Вплив групи на поведінку особистості

Тема 3. Психологія великих соціальних груп і масових явищ

Поняття великої соціальної групи. Особливості дослідження психології великих соціальних груп. Зміст психології великих соціальних груп. Когнітивна сфера. Мотиваційно-потребова сфера. Афективна сфера. Регулятивно-вольова сфера. Форми прояву психології великих груп. Психологічний склад спільноти. Соціальний тип особистості. Види великих соціальних груп. Психологічна характеристика різних видів великих соціальних груп. Соціальні класи. Стихійні групи. Психологічні особливості етнічних груп. Психологія масових явищ. Найпоширеніші масові явища у великих групах: громадська думка, суспільні, масові настрої, мода, чутки, паніка. Психологічні особливості великих стихійних груп.

Тема 4. Соціально-психологічні підходи до вивчення малих груп і дослідження їх динаміки

Значення дослідження малих груп. Поняття малої групи. Класифікація малих груп. Структура взаємостосунків в малих групах. Соціальний статус. Соціальні ролі. Феномен групового впливу. Явище конформізму. Групова згуртованість. Міжособистісна сумісність. Територіальність.

Тема 5. Міжгрупові відносини

Форми й особливості міжгрупових відносин. Теоретичні пояснення внутрішньогрупового фаворитизму й міжгрупової дискримінації. Емпіричні дослідження міжгрупових відносин: «табірні експерименти» М. Шерифа. Соціальні стереотипи, упередження й дискримінація. Міжгрупові конфлікти та їх основні види.

Тема 6. Групи в організаціях

Групи як фактор організаційної діяльності. Види груп в організаціях. Ситуаційні фактори групової діяльності. Міжгрупові відносини в організаціях. Лідерство як груповий психологічний феномен. Основи групової поведінки. Норми як засіб соціального контролю. Функції та зміст норм. Конформна поведінка. Відхилення від групових норм. Групові санкції. Згуртованість. Фактори згуртованості. Згуртованість та групова ефективність. Положення індивіда в групі: статус, його ознаки. Рольова поведінка. Рольові конфлікти.

Тема 7. Команда як особлива соціальна група

Розвиток уявлень про соціально-психологічний простір команди. Категорії «простору». Механізми формування просторових уявлень про соціальне оточення. Робоча

група і команда. Особливості командної діяльності. Істотні ознаки команди. Класифікація команд. Командні норми. Командні взаємини. Діяльнісно-орієнтовані, інтегративні та суб'єктно-орієнтовані моделі командотворення. Динаміка успішного розвитку команди. Етапи розвитку команди: становлення, пошук, розвиток. Формування групової ідентичності і згуртованості. Оновлення складу команди в контексті особистісних змін та духовних орієнтирів членів команди.

Тема 8. Статус, ролі та лідерство в команді

Визначення позицій членів команди: наявність стійких груп, система відторгнення та тяжіння. Фактори впливу на статус і ролі в команді. Ставлення людини до свого статусу в команді. Види соціальних ролей у команді. Особливості нормативно-рольової взаємодії у командах. Рольова доцільність. Соціометрія як інструмент вивчення ролей в команді. Лідерство та керівництво командою. Типи лідерства. Підходи до вивчення лідера: структурний, поведінковий, ситуаційний. Комунікативна компетентність лідера. Менеджмент та лідерство. Диференціація міжособистісних відносин. «Зірки» та їх співвідносини із лідерством.

Тема 9. Комунікації в команді: процедури аналізу проблем та прийняття управлінських рішень

Ефективність командної роботи. Міжособистісна довіра в команді. Раціональна та емоційна довіра партнерам. Соціальні функції довіри в команді. Потреба у довірі. Характеристики довіри. Типи довіри. Справжня та несправжня довіра. Дефіцит довіри в команді та його ознаки. Ефективна комунікація в команді. Комунікативна компетентність лідера. Суперництво і співпраця в командоутворенні. Вирішення конфліктів у команді. Психологічний тренінг та коучинг у практиці тимбілдингу. Психологічна дистанція в особистісних взаємовідносинах членів команди. Організаційний стрес у команді. Психологічна безпека команди. Психологічний ракурс аналізу безпеки команди. Загрози безпеки команди: бар'єри взаємодії, реакції на складні ситуації, втрата цінностей командної роботи, некритичне сприйняття негативних зразків поведінки, недовіра між партнерами.

Тема 10. Технології командного розвитку

Компоненти життєздатності та підходи до її вивчення. Фактори забезпечення надійності у командній взаємодії. Робота команди в умовах невизначеності. Контрактна регуляція взаємин у сфері командотворення. Функції контрактування взаємин у практиці командотворення. Індивідуальна та групова рефлексія ціннісно-рольової взаємодії у команді. Принципи застосування командотворчих технологій (методологічні, методичні, організаційні). Техніки командотворення.

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. Структура навчальної дисципліни

№ те- м и	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання*					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

1.	Тема 1. Предмет і завдання навчальної дисципліни «Психологія груп та команд».	6	4	2	-	-	-	6	2	-	-	-	4
2.	Тема 2. Феномен групи та групові явища і процеси з погляду соціальної психології.	12	2	-	-	-	10	12	1	-	-	-	11
3.	Тема 3. Психологія великих соціальних груп і масових явищ.	12	2	2	-	-	6	12	-	1	-	-	11
4.	Тема 4. Соціально- психологічн і підходи до вивчення малих груп і дослідженн я їх динаміки.	12	2	2	-	-	6	12	-	1	-	-	11
5.	Тема 5. Міжгрупові відносини.	12	2	2	-	-	6	12	1	-	-	-	11
6.	Тема 6. Групи в організіціях.	6	-	2	-	-	4	6	1	-	-	-	5
7.	Тема 7. Команда як особлива соціальна група.	7	2	2	-	-	3	7	-	1	-	-	6

8.	Тема 8. Статус, ролі та лідерство в команді.	7	-	2	-	-	5	7	-	-	-	-	7
9.	Тема 9. Комунікації в команді: процедури аналізу проблем та прийняття управлінських рішень.	8	2	2	-	-	4	8	1	-	-	-	7
10.	Тема 10. Технології командного розвитку.	8	2	2	-	-	4	8	-	1	-	-	7
	Усього годин	90	18	18	-	-	54	90	6	4	-	-	80

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські (практичні) заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. Самостійна робота студентів заочної форми навчання передбачена навчальним планом у формі виконання домашньої контрольної роботи.

4.3.4. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдові презентації.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань;

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
 - 2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
 - 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;
 - 4) захист підготовленого звіту про виконання ІНДЗ;
 - 5) захист підготовленого публічного виступу.
- Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі письмових тестових завдань.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основна література

1. Волянчук Н.Ю., Ложкін Г.В., Фомич М.В. Командна згуртованість як соціально-психологічний феномен. Науковий журнал Габітус. Вип.36, 2022. С.255-259. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2022/36-2022/42.pdf>
2. Гобунова В.В. Психологія командотворення: Ціннісно-рольовий підхід до формування та розвитку команд : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 380 с URL: https://lib.iitta.gov.ua/9036/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB_%D0%B4%D0%BE%20%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%BA%D1%83.pdf
3. Горбунова В. В. Психологія командотворення: Ціннісно-рольовий підхід до формування та розвитку команд : монографія. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 380 с.
4. Гуменюк О.Г. Психологія загальна і професійна: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів ВНЗ. Київ: КНТ, 2014. 460 с.
5. Козлова О.А. Соціальна психологія груп та групової взаємодії : практикум для студентів спеціальності 6.030101 «Соціологія» / О.А. Козлова. Харків : НТУ «ХПІ», 2017. 142 с
6. Ложкін Г. В. Команда як колективний суб'єкт діяльності в соціальній організації. Соціальна психологія. 2005. № 6 (14). С. 52-58.
7. Ложкін Г.В. Безпека в команді: психологічний ракурс аналізу. Науковий журнал Габітус. Вип.37, 2022. С.154-158. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2022/37-2022/28.pdf>
8. Ложкін Г.В., Волянчук Н.Ю., Солтик О.О. Психологія праці : навч.посіб.: за заг. ред. Г.В.Ложкіна. Хмельницький : ХНУ, 2013. 191 с.
9. Методологія проведення тренінгів: курс лекцій з дисципліни для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 053 «Психологія» / укладачі Корнієнко І.О., Алмаші С.І. Мукачєво: МДУ, 2016. 60 с.
10. Онуфрієва Л. А., Чайковська О. М. Психологія міжособистісних взаємин та комунікації : навч. метод. посіб. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О. В., 2021. 128 с.
11. Проблемна взаємодія в групах: феноменологія, чинники, профілактика : монографія / Л. Г. Чорна, П. П. Горностай, О. В. Яремчук, В. І. Вус, О. Л. Коробанова, О. Т. Плетка; за наук. ред. Л. Г. Чорної; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : ІМЕКС-ЛТД, 2021. 112 с.
12. Психологічний тренінг «Створення команди»: посіб. / За заг. ред.генерал-майора Я.Б. Сподара. Київ: Друкарня ІВЦ НГУ, 2016. 20 с.
13. Психологія міжгрупової взаємодії у вимірах війни і миру : навч. посіб. / Л. Г. Чорна, П. П. Горностай, В. І. Вус, О. Л. Коробанова, О. Т. Плетка; за ред. Л. Г. Чорної; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2023. 118 с.
14. Романовський О.Г., Шаповалова В.В., Квасник О.В. Психологія тимблдингу. Харків: Друкарня Мадрид, 2017. 100 с.
15. Сергєєва Т.В., Дорін Фестеу, Гейл Роунтрі. Лідерство і командна робота: навч. посіб. Харків: ХНУБА, 2014. 124 с. URL: http://startup.sumdu.edu.ua/wpcontent/uploads/2017/11/IDP_Leadership_ua_d.pdf

7.2. Допоміжна література

1. Бакаленко О. А. Психологія управління : навч. посіб. Харків : ХНУРЕ, 2020. 120 с.
2. Бакаленко О. А. Психологія управління : навч. посіб. Харків : ХНУРЕ, 2020. 120 с.
3. Брич В. Я., Корман М.М. Психологія управління: навчальний посібник. К.: КондорВидавництво, 2013. 384 с.
4. Вербовська Л. С., Боднар Г. Ф., Микитюк Н. Є. Технології лідерства в організації: конспект лекцій. Івано-Франківськ : Вид-во «ІФНТУНГ». 2021. 80 с.
5. Воляннюк Н.Ю. Довіра як психологічна детермінанта безпеки особистості / Н.Ю.Воляннюк // Актуальні проблеми модернізації законодавства та освіти в умовах євроінтеграційного поступу України : матеріали міжнар.наук.-практ.конф. Чернігів : Десна Поліграф, 2016. С. 53-54.
6. Грабовська С.Л. Психологічні аспекти комунікаційного менеджменту організації: навч. посібник. Львів : ЛНУімені Івана Франка, 2014. 456 с.
7. Групові ресурси подолання наслідків негативних соціальних явищ : практ. посіб. / Л. Г. Чорна, П. П. Горностай, В. І. Вус, О. Л. Коробанова, О. Т. Плетка; за наук. ред. Л. Г. Чорної ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 98 с.
8. Карпенко З. С. Аксиологічна психологія особистості : монографія / Зіновія Степанівна Карпенко. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2009. 512 с.
9. Коробанова О. Л. Фасилітація міжгрупової взаємодії обдарованої молоді. Обдаровані діти – скарб нації : матеріали III Міжнар. наук.-практ. онлайн-конференції (Київ, 18-23 серпня 2022 року). Київ : Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2022. С. 483–491.
10. Кудерміна О. І., Казміренко Л. І., Власенко С. Б. Соціальна психологія : навч. посіб. Київ : НАВС, 2020. 243 с.
11. Лідерство у діяльності керівника освітньої організації / О. І. Бондарчук, О. О. Нежинська : спецкурс для слухачів очно-дистанційної форми навчання в системі післядипломної педагогічної освіти. Київ, 2017. 36 с.
12. Луцишин Г.І. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. для студентів, аспірантів і викл. вищ. закл.освіти України.Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2015.200 с.
13. Нуммі П. Проривні рішення. Методи фасилітації для ефективної групової роботи. Київ : Наш формат, 2023. 360 с.
14. Оптимізація групової взаємодії в малих групах : посіб. / П. П. Горностай, Л. Г. Чорна, О. Л. Коробанова, О. Т. Плетка, Г. В. Циганенко; за ред. П. П. Горностая. Кропивницький : ІМЕКС- ЛТД, 2020. 126 с.
15. Основи лідерства: тренінг лідерських якостей та практичних навичок менеджера: навч. посібник / О. О. Нестуля, С. І. Нестуля, В. В. Карманенко. Київ: Знання, 2013. 287 с.
16. Психологія професійної безпеки: технології конструктивного самозбереженняособистості: кол.моногр. / Ж.П. Вірна, Х. Хворост, та ін.; за заг. ред. Ж. Вірної. Луцьк: Вежа Друк, 2015.588 с.
17. Рибальченко О.М. Деструкція сенсу – психологічна загроза безпеці особистості. Науковий журнал Габітус. Вип.41, 2022. С.166-172. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2022/41-2022/29.pdf>
18. Рибальченко О.М. Порушення мотивації – психологічна загроза безпеці особистості. Науковий журнал Габітус. Вип.38, 2022. С.116-121. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2022/38-2022/19.pdf>
19. Рибальченко О.М. Психологічні загрози – компонент безпеки особистості. Науковий журнал Габітус. Вип.32, 2021. С.104-109. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2021/32-2021/17.pdf>

20. Токуєва Н. В., Зленко Н. М., Цой Т. В. Міжкультурна комунікація: головні аспекти філософії життєдіяльності суспільства. Актуальні проблеми філософії та соціології. Сер. Філософія. 2024. № 49. С. 150–154

8. Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. База даних наукових публікацій. URL : <http://www.freefullpdf.com>
2. База даних Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL : <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
3. Веб-сайт Національного фонду досліджень України. URL : <https://nrfu.org.ua>
4. Електронний репозитарій ПДАУ. URL : <https://dspace.pdau.edu.ua/>
5. Зубаль М. В., Зубаль С. С. Соціальна психологія міжгрупових відносин. Проблеми сучасної психології : зб. наук. праць. Вип. 14. URL : <https://doi.org/10.32626/2227-6246.2011-14.%p>
6. Інститут соціальної та політичної психології АПН України. URL : <http://ispp.org.ua/opituvannyagromadsko%d1%97-dumki/>
7. Інститут соціології НАП України. URL : <http://i-soc.com.ua/>
8. Кухарук, О. Ю. Протиставлення «ми» – «вони» в міжгруповій взаємодії: тлумачення, загрози, можливості прогнозування соціальної поведінки. Проблеми політичної психології, 24 (1), 2021. С. 174–184. URL : <https://doi.org/10.33120/popp-Vol24-Year2021-72>
9. Лабораторія психології малих груп та міжгрупових відносин. URL : <http://gorn.kiev.ua/group/text11.html>
10. Наукометрична база даних WebofScience. URL : <https://www.webofscience.co>
11. Пошукова система Base. URL : <https://www.base-search.net/>
12. Пошукова система Google Академія. URL : <http://scholar.google.com>
13. Сайт журналу «Психологічний журнал». URL : <http://psyj.udpu.edu.ua/about>
14. Сайт фахового журналу «Психологічний часопис». URL : <http://psychology-naesua.institute/read/1620/>
15. Система пошуку наукової інформації у відкритих архівах України (SSM). URL : <https://oai.org.ua/>
16. ТОВ «Центр учбової літератури». URL : <https://www.culononline.com.ua/>